

Devadesátiny profesora a mága Milana Nakonečného

Ivan Štampach, 8. 2. 2022

Prof. PhDr. Milan Nakonečný dnes zahajuje desáté desetiletí svého bohatě rozmanitého života. Zahájil ho v Horažďovicích a s jižními Čechami je i při svém působení na Karlově univerzitě trvale spjat. Žije v Táboře.

Po maturitě se na tehdejší Vysoké škole pedagogické věnoval pedagogice a psychologii. Byla to v letech 1953–1959 vysoká škola připravující učitele na středních školách ve společenských a přírodovědných disciplínách. Na klinickou psychologii se pak oborově zaměřil do roku 1967 jako student a pak jako vyučující na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Mohl využít přechodné liberalizace minulého režimu a v letech 1968 a 1969 pobýval na univerzitě Ludwiga Maximiliana v Mnichově.

Pracoval jako dětský psychodiagnostik a pak jako vysokoškolský pedagog. Na začátku období takzvané normalizace byl z Filozofické fakulty UK z politických důvodů propuštěn. Do sametové revoluce na přelomu let 1989 a 1990 střídal práci psychologa a učitele na Střední pedagogické škole v Soběslavi.

Od roku 1990 do odchodu na odpočinek znovu působil na Filozofické fakultě. V době působení na Katedře andragogiky a personálního řízení získal habilitaci a profesuru ve svém oboru a byl vedoucím této katedry.

Lze ho pokládat za obnovitele oboru andragogiky. Andragogikou byla nazvána věda o výchově a vzdělávání dospělých. Podobně jako pedagogika, od níž se postupně odpoutala, je vědou induktivní, tedy analyzující a interpretující svůj předmět, a v kooperaci s filozofickou antropologií také oborem normativním. Zabývá se celoživotním vzděláváním dospělých, vyrovnáváním dospělého člověka se sociálními institucemi, mobilizací lidského kapitálu v prostředí sociální změny a orientací člověka v kritických uzlech jeho životní dráhy či při problémovém průběhu jeho životní dráhy. Opěrnou vědou je pro ni vedle sociologie především psychologie.

Nakonečný napsal řádku přehledových publikací, spíše vysokoškolských učebnic. V obsáhlé knize (658 s.) *Psýché: základy a záhady duševního života* (Praha: Vodnář, 2017) konfrontuje empirickou psychologii s filozofickými úvahami o lidském duševním životě. Jednotlivě oblasti psychologie představil v knihách *Obecná psychologie* (Praha: Triton, 2015), *Psychologie osobnosti* (tamtéž, 2021), *Sociální psychologie* (tamtéž, 2020). Svůj historický zájem projevil v publikaci *Průvodce dějinami*

psychologie (Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1995). Dílčím tématům se podrobněji věnoval v článcích v odborných časopisech.

Dalším jeho zájmem vedle psychologie v kontextu andragogiky je politologie. Konkrétně je doma u tématu fašismu. Jde spíše o jeho osobní zájem, než o akademický obor. V publikacích na toto téma Vlajka: k historii a ideologii českého nacionalismu (Zvolen: Sol Noctis, 2021) a Český fašismus (tamtéž, 2021) spojuje vlastní zjištění s látkou ze sekundárních pramenů, např. z děl historika Tomáše Pasáka (např. Český fašismus 1922-1945 a kolaborace 1939-1945, Praha: Práh, 1999).

Nakonečný kritizuje český fašismus pro jeho vulgární styl projevu („jazyk hospod“), ale vše nasvědčuje tomu, že ho oceňuje jako projev původně antimaterialistického idealismu. Ztotožňuje se s jeho kritikou současného politického systému: Tak pseudoliberalismus ruku v ruce s pseudohumanismem dospěl ke klíčovým idejím ‚kulturního pluralismu‘ a ‚občanské společnosti‘. K idejím, které jsou bohužel potvrzením staleté zaslepenosti západního intelektualismu, neseného ‚zradou vzdělanců‘ do hnijících vod současného duchovního marasmu v životě Západu. Jeho kultura se polarizovala na mentální primitivismus (fyzická brutalita supermanů, diskotéková narkomanie atd.) na jedné a sofistickou patologii a estétské gurmánství na druhé straně. (A2)

Nakonečného politické zájmy rovněž naznačuje jeho role překladatele či autora předmluv českých verzí knih italského hermetika a aristokratického tradicionalisty Julia Evoly, který se pohyboval v blízkosti italského fašismu a za pobytu v nacistické říši byl v kontaktu s SS, i když pokládal tuto organizaci za příliš levicovou.

Významnou oblast pro Nakonečného tvoří studium hermetismu (v akademické sféře pojednávaného spíš jako západní esoterismus). V roce 1990 byla obnovena Universalia, společnost českých hermetiků, jejíž první období působení spadá na léta 1920 až 1941. Nakonečný se stal jejím předsedou. Pořádala veřejné přednášky a působila rovněž v menších studijních kroužcích kolem jednotlivých témat, např. alchymie nebo kabaly. Působili v ní astrologové Ladislav Moučka a Pavel Turnovský, vydavatelé hermetické literatury Martin Mrskoš a Vladislav Zadrobílek. V této obnovené podobě působila Universalia do roku 1998. Později se pak pod upraveným názvem a s novým personálním zázemím posunula ke své dnešní podobě.

Publikací Smaragdová deska Herma Trismegista (Praha: Vodnář, 2009) Nakonečný komentuje pramenný text hermetismu. Samotná Smaragdová deska je krátký soubor třinácti jednotlivých tezí, celkem asi na jednu stránku textu. Stojí však důstojně vedle rozsáhlého starověkého, na začátku renesance znovuobjeveného textu známého pod latinským názvem Corpus hermeticum. Autor publikace sleduje pramenné varianty Smaragdové desky v různých jazycích, arabštině, řečtině a latině, se kterými se lze co do původu textu hypoteticky vrátit do 7. století. Interpretuje hermetické, víceméně astrologické myšlenky textu.

Hlavním zájmem Nakonečného v rámci hermetismu je magie. Na toto téma psal texty spíše dokumentárního rázu prozrazující ovšem i autorův přístup k tématu zevnitř. Jako svědectví insidera se jeví spis Magie v historii, teorii a praxi (Praha: Vodnář, 2009). Podle autora je povšechnou učebnicí magie od zasvěcení do jejích základů, přes tajemné recepty a praktiky, prostřednictvím nichž lze léčit či škodit nebo jinak zasahovat do dění světa.

Spíše historický a dokumentační ráz má kniha Novodobý český hermetismus (rozšířené vydání Praha: Eminent, 2009). Zlatým obdobím hermetismu v Česku byla doba panování císaře Rudolfa II. Habsburského, který učinil z Prahy středisko hermetických nauk. Legenda připisuje podíl na tomto rozkvětu západního esoterismu rabínovi Jehudu Löwovi ben Becalel. Autor pokládá za skutečné zasvěcence zejména císařova lékaře Michaela Maiera a britského okultistu hostujícího v Praze Johna

Dee. Publikace dále sleduje třicátá léta minulého století a v nich zejména Petra Kohouta (pseudonym Pierre de Lasenic), theurga Jana Kefera umučeného r. 1941 v koncentračním táboře ve Flossenbürgu, jakož i mága a kabalistu Františka Kabeláka. Věnuje se prvorepublikové Universalii a Horev-klubu. Český hermetismus té doby byl podle Nakonečného na světové úrovni.

Snad nejznámější Nakonečného publikací na téma hermetismu je Lexikon magie (Praha: Argo, 2009). Magie je tam pojata v širším významu jako tajná věda o přírodě, nadpřirozenu, skrytých zákonitostech existence, jako nejvyšší moudrost a jako ovládnání nadpřirozených sil. Magický pohled na svět a magické myšlení autor Lexikonu popisuje v psychologickém a kulturním kontextu, čímž se vrací ke svému akademickému oboru.

Impulzy hermetismu, svobodného zednářství a křesťanství spojují řády martinistické tradice. Jejich inspirátorovi se Nakonečný věnuje v útlé nejen životopisné publikaci „Neznámý filosof“ Louis-Claude de Saint Martin: martinismus kdysi a nyní (Praha: Malvern, 2007). Naznačuje přítomnost tohoto esoterického křesťanského řádu v Česku po sametové revoluci.

Dva přístupy k hermetismu stručně a populárně Nakonečný srovnává v článku Akademické a esoterické pojetí hermetismu v Dingiru, 2010, č. 3 (s. 94–96).